

Ad ephesios

cordia fratrum: amor: primor: et vir et mulier bñ sibi p̄sentientes. Quia aut sic debeat diligere p̄bat dicēs. Quia nemo carnē suā vnq̄ odio habuit. qd̄ p̄ effectū q̄ p̄batio dilectionis exhibitio ē operis. Nā id qd̄ p̄ virib⁹ p̄seruam⁹ dilli gimus. s; q̄libz nutrit et fouet carnē suā p̄ p̄seruationē. p̄ Ly. vl. Dabētes aut alimēta: et q̄b⁹ tegamur rē. Sz̄ Lu ce. i. 4. Qui nō odit vxorē rē. nō pōt me⁹ eē discipulus. Respondeo. Dicēdū ē q̄ vt apls dicit: sic hō vxorē debz diligere sic se. se aut d; hō diligere ifra deū. sic ḡ vxorē d; diligere ifra deū. Dic̄ aut q̄ si odit vxorē: n̄ qz p̄cipiat eā odire. qd̄ eēt pct̄m̄ mōtale p̄cipere: s; p̄cepit eā ita vt se diligere. nūc aut mior dilectio ē q̄si qd̄dā odiū resp̄cū ei⁹ qd̄ summe et pl⁹ di ligi. s. respectu dei. ita nemo carnē suā odit rē. Sz̄ cōtra. Qui diligit aliquē nō vult nec appetit ab eo separari. s; san cti volūt a carne separari. Ro. 7. Infelix ego hō q̄s me liba bit de corpore mortis hui⁹: phil. i. Desideriū bñs dissolui rē. Preterea nullus affligit qd̄ diligit: sed sancti affligunt kar nē suā in hoc mūdo. p̄ Lori. 9. Castigo corp⁹ meū rē. Prete rea qd̄dā occidūt se sicut auditū ē frequēter. Item de iuda. Rñdeo. Caro pōt p̄siderari in se et sic nō habet odio: s; nā lter glibet appetit eā eē et fouet eā vt sit. Vlpōt p̄siderari caro in q̄tū ē alicui⁹ ipeditiua qd̄ volum⁹. et sic odio q̄ dāmodo habet p̄ accidēs. Nā oē qd̄ volumus aut ē bonū aut malū si bonū vel ē vt finis vltim⁹. s. vita eterna: a qua ipeditur per carnē. et Lori. 5. Quādiu sum⁹ in hoc corpore peregrinamur a dño. Et qz nāliter appetim⁹ finē nostruz et bene eē: nec hoc possumus quādiu in hac carne sum⁹: ideo vellemus eam abycere. nō sicut malū odio habitū: sed sic bonū minus dilectū ipediens maius bonū. Et sic exponen de sūt auctoritates supra iducte. Infelix rē. Itē desideriū habēs rē. vel p̄siles. Vel illud qd̄ volum⁹ est bonū nō vt fi nis sed disponēs ad finē sicut sunt habitus v̄tutū. hoc aut bonū ipedit p̄ carnis lasciniā. Et ideo sancti affligūt et ma ccerant carnē suā vt subdat̄ spiritui ad repressionē et cupiscē tiarū: qz caro cupiscit ipediēs acq̄sitionē v̄tutū nos dispo nentiū ad bonū vltimū. Et iō sic affligit carnē suā vt sub datur spiritui nō odit eam sed p̄curat bonū eius qz bonū eius ē q̄ subyciat̄ spiritui sicut bonū hoīs est q̄ subyciat̄ deo. ps. Mibi aut adherere deo bonum est. Et sic intelligit̄ Castigo corpus meū rē. et p̄similes. vnde hoc nō oportebat fieri in statu innocentie quādiu hō subditus fuit deo et caro totaliter subdita fuit spiritui. in qua qd̄dā mutua subiectio ne p̄sistebat bonū originalis iusticie. Sz̄ aliqñ illud qd̄ vo lumus ē malū. et ideo sicut boni carnē affligunt vt depone re volunt in q̄tū ipeditiua est boni qd̄ appetūt: ita mali iquātum caro est ipeditiua mali qd̄ appetūt eā occidunt et se suspēdūt sicut iudas.

Deide ostēdit q̄ virū oz vxorē diligere et hoc p̄ exēplum Unde dicit. Sicut et xps ecclesiam. s. dilexit sicut aliqd̄ sui qz mēbra sum⁹ corpis. supra. 4. Sum⁹ eni iuicē mēbra. Di cit aut de carne ei⁹ p̄ eādē participationē nāe. Luce. vlti. Sp̄s aut carnē et ossa nō hz rē. Vlpōt dicit de carne mystice q̄tū ad debiles ḡ sunt carnei. et de ossib⁹ ei⁹ q̄tuz ad fortes qui sunt offei.

Lectio.

Ropter hoc relinquet homo patrem et matrem suā et adheret vxori sue: et erunt duo in carne vna. Sacramē tum hoc magnus est. Ego autem dico in christo et in ecclesia. Verūtamē et vos singuli vnusquisqz vxorem suam sicut seipsum diligat: vxor aut timeat virum suum.

Supra exhortat̄ ē apls ephesios ad amorē vxorū dupli citer. s. exēplo dilectiōis xpi ad ecclesiā. itē ex amore hoīs

ad seipm: hic tertio hortat̄ eos p̄ auctoritates scripturę. Et circa hoc tria facit. p̄rio auctoritatē iducit. Sc̄do eā my stice exponit ibi. (Sacramētū h̄ rē.) Tertio adaptat eaz sc̄dz litteralē sensū ad p̄positū suū ibi. (Verūtū et vos rē.) Auctoritas hec of̄ hēn. z. Dicta ab adā vidēte vxorē. s. de costa sua formataz. Sed of̄ Mat. 19. q̄ deus hoc dixit. Rñdeo. Adā vt a deo ispiratus h̄ dixit: deus aut vt adam ispirans et docens. Nos aut hoc idēz dicim⁹ et multa alia q̄ dicit dñs sp̄s dei docēte. Vñ of̄ Mat. 10. Nō. n. vos estis ḡ logimini rē. Notādū hic est q̄ in predicta auctoritate triplex iunctio viri ad mulierē designat. p̄ria p̄ affectuz dilectionis qz ē tantus affectus vtriusqz vt p̄res relinquāt z. Etdre. 9. Diligit hō vxorē suā magis q̄ patrē et matrem de mentes facti sunt p̄pter vxores suas rē. ibi multa. Hoc au tem nāle est qz appetitus nālis est concors debite actioni. Cōstat aut q̄ oibus agētibus superiorib⁹ inest appetit⁹ vt p̄pinēt et cōicēt inferioribus. Et iō amor nālis inest eis ver sus inferiora. Et qz homo respectu patris et matris ē inferior nō superior. ideo ad vxorē cui⁹ ē superior et ad filios nāliter plus afficitur q̄ ad parētes. et qz vxor sibi iūgiat ad actū gnationis. Sc̄da iunctio ē p̄ uerfationē. Vñ dicit. Et adheret vxori sue rē. Ecclci. 25. In trib⁹ beneplacitū est spiritui meo rē. Tertia ē per carnalē iunctionem ibi. (Et erunt duo in carne vna.) in carnali opere. In quali bet eni generatione ē virtus actiua et passiua. s; in plantis vtraqz ē in codē. in perfectis aut distinguunt̄. Et iō in actu gnōnis ita se habent masculus et femina in aialibus sicut in plantis toto corpore.

Cōsequenter exponit eā mystice et dicit sacramētū hoc magnū est. i. sacre rei signū. s. iunctionis xpi et ecclesie. Sa pientie. 6. Nō abscondam a vobis sacramētū dei. Notādū est hic q̄ quatuor sacramēta dicunt̄ magna. s. bap tismus rōne effect⁹ qz delet culpā et aperit ianuam paradisi. Cōfirmatio rōne ministerij. qz solum a pontificib⁹ et nō ab alyz cōfer̄. Eucharistia rōne p̄tinetie qz totū xpm p̄tinet Itē matrimoniū rōne significatiōis qz significat iunctio nis xpi et ecclesie. Et ideo si mystice exponat̄ sic exponi lra p̄cedēs p̄ h̄ relinquet hō patrē et m̄res. s. in sempiternū Reliq̄ in q̄ p̄res in q̄tū ē missus in mūdū et incarnat⁹. Joā. 16. Exiui a p̄re et veni in mūdū rē. Et m̄res. s. synagoga Jere. 17. Reliq̄ domū meā et dimisi hereditatē meā rē. Et adhe rebat vxori sue eccle. Mat. vlt. Ecce vobiscū suz oib⁹ die bus rē. Cōsequenter argumētat̄ sc̄dm̄ sensum lrales ex ponēdo p̄dictū exēplū. Quedā. n. sunt in sacra scriptura ve teris testamēti: q̄ tñ dicunt̄ de xpo sic illud. ps. Soderunt man⁹ meas rē. et illud. Esa. 7. Ecce vobiscū cōcipiet rē. Que dā vō de xpo et alyz exponi possunt. s; de xpo p̄ncipalr. de alyz vō in figura xpi sicut p̄dictū exēplū. Et iō p̄mo expo nendū ē de xpo et postea de alyz. Et iō dicit. Verūtū et vos singuli vnusquisqz vxorē suā diligat. Quasi dicat. De xpo of̄ p̄ncipalr: tñ iplēdū ē in alyz et si singulr in figura xpi. Dicit aut. Sicut semetipm: qz sicut vnusquisqz se diligit in ordine ad deū: ita d; vxorē diligere nō in q̄tū trahit ad pct̄m̄. Lu ce. 14. Si qs venit ad me et nō odit patrē et m̄rem et vxorem suā rē. Segt. Nō pōt me⁹ eē discipulus. Sz̄ qd̄ de vxorē: vxor aut vix timeat. s. timore et reuerētie et subiectiōis qz d; ei esse subiecta.

CAP.

VI.

Ilij obedite parentibus vestris in domino. Hoc enim iustus est. Ho nora patrem tuum et matrem tuam qd̄ est mandatum primum in p̄missione vt bene sit tibi et sis lon gen⁹ super terras. Et vos patres nolite ad ira

cundias prouocare filios vestros: sed educate illos in disciplina et correctione dñi.

Supra monuit vix tyrozē que ē vna nexio familie: hic monet patrē et filios q̄ ē scda nexio domus. Et p̄mo facit monitionē quō filij se debeāt habere ad parētes. Secūdo quō ecouerfo patres ad filios ibi. (Nolite rē.) P̄mo in duas. P̄mo pponit monitionē. Scdo oñdit rōnē ibi. (Voc enī est iustū rē.) Dicit ergo. Filij obedite rē. Notandū est hic q̄ patres debēt nālīter istruere filios morib⁹: filij autē istruentib⁹ parētib⁹ nālīter debēt eis obedire Col. 3. Filij obedite. s. p̄rib⁹ p̄ oia. B̄ ē. n. bñplacitū dñi rē. Dic̄ aut̄ i dño qz nō est obediēdū parentib⁹ nec alicui in his q̄ sunt d̄ deū Act. 5. Obedere opz deo magis q̄ hoibus. Et per hoc soluitur auctoritas modo allegata. Luce. 14. Si quis venit ad me et nō odit patrē rē. qz hoc itelligit̄ inq̄tū sunt p̄tra deū. Rōnē aut̄ assignat ex duob⁹. s. ex iusticia et vtilitate. q̄ aut̄ sit iustum p̄ ac pbat. qz lex diuina nihil mādāt nisi iustus p̄s. Iusticie domini rē. Sed hoc mādāt lex diuina. Exodi 20. et Deutro. 5. Honora patrē tuū et matrē tuā rē. Ecclēci. 3. Qui timet deū honorat p̄rez rē. Honor aut̄ ipozat exhibitōez fuerētē his q̄. s. nos s̄. S̄z qz parētes hēm. s. nos vtiē noie honoris. Dic̄ ḡ. Voc. n. iustū ē. Donora p̄rez tuū et m̄rez rē. ecclēci. 3. Qui honorat p̄rez suū vitā viuēt lōgiore. Itē q̄ obedit patri refrigerabit matrē. Et b̄ itelligit̄ tripl̄r q̄ filij debēt parētes honorare: qz debēt eis reuerentiā sic maiorib⁹: obediētiā sicut instructorib⁹: sustētamenta sic nutritib⁹ cum fortes erant. Deide assignat dignitatem h̄ p̄cepti dicēs. (Qd̄ ē mādātū p̄mū) Lōtra. imo mādātū p̄mū est q̄ ē colēdus vnus deus. R̄ndeo. Mādātā p̄tinēt̄ tur in duab⁹ tabulis. P̄ria p̄tinēt̄ ea q̄ ordinant̄ ad deum. Secūda ea que ad p̄ximū. et in hac secūda p̄mū mādātū est de honore parētum. Et hoc duplici de cā. P̄rio qz in illa scda tabula nullū est p̄ceptum affirmatiuū nisi istud. qz nālē ē nobis vt parētib⁹ seruiam⁹: nō aut̄ sic alyz p̄ximis. iō nullū ē aliō affirmatiuū. S̄z nā dicit vt n̄ iſerat hō p̄ximis. nocumētū. et iō p̄hibet. qz ergo p̄ximū plus et p̄us h̄z de debito: ideo p̄mū. Scdo qz deus honorādus ē sicut p̄ncipium nostri eē. et qz parētes sunt etiā p̄ncipiū nostri esse. qz vt d̄. 6. ethicoz. Tria habem⁹ a parentib⁹. s. esse. viuere et disciplinā. iō p̄ueniēs est vt post mādātā ordinata ad deum p̄mū eēt ordinatum ad parētes. Vel p̄mū quo ad p̄missionē: qz isti soli additur p̄missio. Et huius est duplex rō. Una est qz hoies in alyz que agunt querunt vtilitatem p̄pria. et qz a parētib⁹ iam senibus nullā expectāt vtilitatem nisi a deo p̄ueniētē. Secūda rō est ne aliquis credat q̄ honoratio parētū nō sit meritoria. qz nālīs ē. ideo addit vt sis lōgeuus sup̄ terras. In veteri aut̄ testamēto p̄mittēbant̄ p̄missiones tēporales: qz populus ille paruulus erat ideo gratiose istruēdus sub pedagogo sicut paruulus. Tū in illis paruus munusculis populū illū paruū docētibus figurabant̄ magna bona. s. spiritualia. Et iō pōt hoc referri p̄m sensum l̄falem ad bona tēporalia. Et sic dicit in p̄missione vt bene sit tibi. i. vt bonis p̄missis abundes. Nam q̄ gratus est in minorib⁹ beneficis: meret̄ maiora recipere: maxima aut̄ beneficia habem⁹ a parētib⁹. s. eē nutrimētuz et disciplinā. Quādo ḡ quis gratus est his: fit dignus vt maiora recipiat. Et ideo dic̄. Ut bene sit tibi. qz vt d̄. i. Ti. 4. Pietas ad oia vtilis est p̄missionē habēs vite que nūc est et future. Et ideo addit. Ut sis longeuus sup̄ terram: quasi supra gradus vite quā habes a parētib⁹. p̄uerb. 3. Lōgitudo diez in dextera eī et in sinistra illi diuitie et gloria. S̄z cōtra. Multi deuoti parētib⁹ cito moriunt̄. Et ideo sciēdum q̄ hec tēporalia nō sunt bona absolute: nisi inq̄tum ordinata ad spūalia. et iō intātum homini bona iquātuz p̄

ea iuuat̄ ad spūalia. Vñ fortuna nō ē dicēda bona si ē impediens a virtute. Et iō lōgitudo vite itantū est bona inq̄tū ad seruitia dei ē ordinata. Et iō q̄nqz subtrahit̄ ne impediāt Sap. 4. Raptus ē ne malicia mutaret̄ itellectū eī. Ut pōt test referri ad sensuz spūalem vt sis lōgeuus in terra viuētium. ps. Spiritus tuus bonus deducet me in terrā rectā pp̄ nomē tuū dñe viuificabis me. Cōsequēter istruētis filij istruunt̄ parētes. Circa qd̄ duo facit. P̄rio ponit vñū p̄hibitiuū. Scdo aliō iductiuū ibi. (S̄z educate eos rē.) Dic̄ ḡ. Et vos patres nolite puocare filios vestros ad iracundiam: nō q̄ in oib⁹ assentiatis volūtati eoz. Ubi notādum est q̄ aliū est p̄ncipatus patris ad filij et domini ad seruiū. qz dñs vtiē seruo suo ad vtilitatē p̄pria. s̄z pater vtiē filio ad vtilitatē filij. Et iō est necesse q̄ patres istruāt filios pp̄ vtilitatē suā nō tñ nimis arcēdo aut subyciēdo. Et iō d̄. Col. 3. Patres nolite ad idignationē puocare filios vestros. vt. s. nō pusillo aīo fiant. qz talis puocatio nō aīat ad bonū. Quomodo ergo subdit. Sed educate illos in disciplina. s. verbez et correctiōe. s. verboz. i. corripite eos et educate vt seruiant domino. Vel in disciplina eos ad bonum inducendo. et correctione a malis retrahendo.

Lectio.

II.

Erui obedite dominis carnalib⁹ cum timore et tremore in simplicitate cordis vestri sicut christo: nō ad oculum seruientes: quasi hominib⁹ placentes sed vt serui christi facientes voluntatem dei ex animo cum bona voluntate seruientes sicut domino et non hominibus: scientes quoniā vnusquisqz quodcūqz fecerit bonum: hoc recipiet a domino siue seruus siue liber. Et vos domini eadē facite illis remittentes minas: scientes qz et illoz et vester dominus est in celis. et personaz acceptio nō est apud deum.

Instructis duab⁹ nexionib⁹. s. viri et mulieris patris et filij hic istruunt̄ nexionē serui ad dñz. Et circa hoc facit duo. P̄rio istruunt̄ seruum. Scdo dñm ibi. (Et vos domini rē.) Itēz p̄ma in tres. P̄rio. n. ponit monitionē. Scdo exponit ibi. (Nō ad oculū seruiētes rē.) Tertio oñdit retributiōez ibi. (Sciētes quoniā vnusqz rē.) Itēz p̄ma in tres. Quia p̄mo monet ad obediētiā. Scdo ad reuerentiā. Tertio ad cordis simplicitatē. Secūda ibi. (Lū oī timore rē.) Tertia ibi. (In simplicitate rē.) Monet enī eos ad obediētiā ex imperio domini. Unde dicit. (Serui obedite dominis carnalibus.) Monet eos ad reuerentiā dicēs. (Luz omni timore.) Malach. i. Si ego dominus vbi est timor me? Item cum tremore exterius. ps. Seruite domino in timore rē. Itē in simplicitate. Sap. i. In simplicitate cordis vestri rē. Luc. 12. Fidelis seruus rē. Job. i. Nunquid cōsiderasti seruum meum Job. rē. Et paulopost. Vir simplex rē. Sic. n. seruiēdū ē xpo. Vñ dicit. Sicut xpo. Sap. i. In simplicitate cordis querite illum. i. Paral. 29. Domine deus in simplicitate cordis mei letus obtuli vniuersa. Dicit etiam Sicut xpo. qz a domino xpo est q̄ dñs aliqd possit. Ro. 13. Qui potestati resistit: dei ordinatiōi resistit. Et ideo seruiendum est eis sicut xpo. in his q̄ nō sunt p̄tra fidem nec cōtra ipsum. Exponit autē. In simplicitate. et p̄mo remouet qd̄ simplicitati cōtrariat̄. Secūdo docet modum p̄ueniētē ibi. (Sciētes volūtate dei rē.) Cōtrarium autē simplicitatis est q̄ seruus habeat oculum ad dominum et non ad complacentiam domini. Talis enim seruus nō h̄z simplicitatem et rectam itentionem. Et ideo hoc prohibet d̄

Ad ephesios

cens. Non ad oculum seruientes. s. dño propter lucrum tē porale tātum quasi hominibus placentes. id est complacere volentes. Gal. i. Si adhuc hominibus placerem: christi seruus nō essem. Sed vt serui christi. Col. 3. Domino christo seruite. Et quomodo: Facientes voluntatem dei. s. implendo mandata eius opere. ps. Facientes verbum illius sicut christus Jo. 6. Descendi de celo. nō vt facerem voluntatem meam: sed voluntatem eius qui misit me. Nec ē enī voluntas eius q̄ misit me. s. vt obediam hominibus ppter deum. Et ideo dicit. Sicut serui xpi. et sicut seruientes dño nō hoibus. s. non ppter se sed pp dñm. Quō: Ex aio. Col. 3. Quodcūq; facitis ex animo operamini sicut dño et nō hoibus. Itē cū bona volūtate et recta itentioe. Col. 4. Stetis pfecti et pleni in oī volūtate dei.

Deide subiungit remuneracione dicens. (Scientes q̄ a domino rē.) i. Jo. 5. Scripsi vobis vt sciatis rē. Quoniā vnusquisq; siue seruus siue liber sine psonarum acceptioe. Non enim est personarum acceptio apud deum. Gal. 3. Non est seruus neq; liber: non est masculus neq; femina omnes enim vos vnus estis in christo iesu. Act. 10. In veritate cōperi quoniam nō est personarum acceptio deus. sed in oī gente qui timent deum et operatur iusticiam rē. Eccles. 9. Quodcūq; potest facere manus tua istanter operare rē. Percipiet a dño p remuneratiōe. Col. 3. Scientes q̄ a dño accipiet retributionē hereditatis.

Deide cū dicit. (Et vos dñi rē.) instruit dños: et facit duo. Primo ponit monitionē. Secūdo subdit rōnem ibi. (Scientes q̄ et illorum rē.) Dicit ergo. Et vos domini eadez faciatis. eadem. s. identitate proportionis. vt sicut illi ex animo et bona voluntate: ita et vos faciatis. Ecclesi. 33. Si est tibi aliquis seruus fidelis: sit tibi sicut anima tua. Remittentes minas nō solum verba vel flagella. Et quare? Rationem subdit dicens. Scientes q̄ et illorum et vester dominus est in celis. Naz idem dñs omnium. Ro. 10. Quasi dicat cōserui estis. et ideo debetis vos bene habere ad eos. Matth. 18. Oportuit et te misereri cōserui tui. Non est personarum acceptio apud deum. Rom. 2. Idem dicitur Luc. 20. Non accipis personā hominum. Act. 10. idem.

Lectio.

III.

Decetero fratres cōfortamini in domino et in potētia virtutis eius. Induite vos armaturam dei vt possitis stare aduersus insidias dyaboli. qm̄ nō ē nobis colluctatio aduersus carnem et sanguinē: sed aduersus p̄ncipes et potestates. aduersus mundi rectores tenebrarū harū cōtra spiritualia nequitiē in celestibus.

Supra posuit ap̄ls multa precepta generalia et specialia ad destruēdam vetustatem peccati et iduēdam nouitatez gratie: hic ostendit quā virtute debent vtī ad precepta hec implenda: quia fiducia auxilij diuini. Circa qd̄ duo facit. Primo ponit monitionem. Secundo in speciali explicat eam ibi. (Quia nō est nobis colluctatio rē.) P̄ria in duas q̄ p̄mo ostendit de quo debemus cōfidere sicut de iteriori. Secūdo ostendit de quo debemus cōfidere sicut de exteriori ibi. (Induite vos rē.) Illud aut̄ iterius de quo debemus cōfidere ē auxiliū diuini. Et ideo dicit. (Decetero fratres cōfortamini.) Jere. 17. Benedict⁹ vir q̄ cōfidit in domino et erit dñs fiducia eius rē. Duplici aut̄ rōne cōfidit quis de aliquo. Una est q̄ ad eū ptinet sua defensio. Alia est q̄ potēs est et paratus ē eū defendere. Et hec duo sunt in deo respectu creature sue. q̄ cura ē deo de vobis vt dicitur. i. Pe. vlt. Quē sollicitudinem vram pycientes in eum. qm̄

ipsi cura est de vobis. Itē ipse potēs ē et p̄mptus auxiliari. Et ideo dicit. (Decetero fratres rē.) Quasi dicat. Postq̄ vos instruxi cōfortamini nō in vobis sed in domino: qui curam habet de vobis. ps. Mibi autē adherere deo bonum est rē. Esa. 35. Dicite pusillanimes cōfortamini rē. Jere. 20. Dñs mecum est tanq̄ bellator fortis idcirco q̄ me psequuntur cadent rē. Et in potētia rē. Luc. 1. Qui potēs est. Et licet in deo virtus et potētia sint idē. tñ q̄ virtus est vltimū de potētia et quasi perfectio potētie. ideo dicit. In potētia virtutis eius id est in potētia virtuosā. Phil. 4. Omnia possis in eo q̄ me cōfortat. Job. 17. Pone me iuxta et cuiusuis manus pugnet cōtra me. Sz possis dici. si deus pot̄ et vult debemus esse securi. Ideo respōdens dicit q̄ nō: imo dz gl̄ibet facere qd̄ in se est. quia si inermis iret ad bellū quantumcūq; rex protegeret eum esset in periculo. Et ideo dicit Induite vos armaturā dei: id est dona et virtutes. Ro. 13. Abyciamus ergo opera tenebrarū et induamus arma lucis rē. Col. 3. Induite vos ergo sicut electi dei sancti et dilecti viscera misericordie benignitatem: humilitatem: modestiam rē. q̄ p̄ virtutes homo p̄tegatur cōtra vitia. Sed contra. q̄ dominus est rex ita potens q̄ nullus potest euz impugnare. Respondeo. verū est p̄ violentiam: sed per insidias et fallaciam impugnat euz dyabolus in membris suis non in se. q̄ vt dicitur. Ecclesi. 11. Multe sunt insidie dolosi rē. Et ideo subdit. Ut possitis stare contra insidias diaboli. i. Pe. 5. Sobry estote et vigilate rē. ps. Insidias in abscondito quasi leo rē.

Consequenter cum dicit. (Quia nō ē nobis colluctatio rē.) explicat in speciali monitionē. Et p̄mo de insidijs inimicorū Sc̄do de armatura sumenda ibi. (Preterea accipite rē.) Tertio de fiducia xpi habēda ibi. (Per oīes orōnes rē.) Describit autē insidias: q̄ quādo aliq̄ hostis iminet si sit debilis: stultus: et huiusmodi non est multum cauendum nec timendum de eo. Sed quando est potens: nequā: et calidus tunc est timendus. Dec tria sunt in diabolo. Primo q̄ nō est debilis. Et ppter hoc dicit q̄ nō est nobis colluctatio aduersus carnem et sanguinem rē. Per carnē et sanguinem intelliguntur duo vitia carnis. p̄ Corin. 15. Caro et sanguis regnum dei non possidebunt. Et homines carnales. Gal. 1. Continuo nō acquieui carni et sanguini id est hominibus carnalibus. Dicit ergo. Non est nobis colluctatio rē. qd̄ videtur esse falsum qualitercūq; accipiat: quia vt dicitur. Gal. 5. Caro concupiscit aduersus spiritū rē. ps. Multi qui persequunt me. Respondeo dupliciter. P̄rio vt dicamus. Nō est nobis colluctatio aduersus rē. suppletantum quin etiam aduersus diabolū. Vel quia actio q̄ instrumento attribuitur est p̄ncipaliter agentis. Et sic accipitur illud. Romā. 9. Non est volentis neq; curretis: sed miserentis dei. Quasi dicat. q̄ vultis aliquid vel facitis a vobis non est. sed aliunde. s. a deo. sic hic. Non est nobis colluctatio rē. id est q̄ nos impugnet: scilicet caro et sanguis nō ē eorū p̄ncipalr. s. a superiore mouēte. s. a diabolo. Consequenter describitur a potentia: q̄ aduersus p̄ncipes et potestates tenebrarū harū. Jo. 14. Venit enim p̄ncip̄ huius mūdi rē. Dicitur aut̄ p̄ncip̄ mūdi nō creatioe sed imitatione mūdanoz. Jo. 1. Et mūdus eum nō cognouit. id est p̄ncipes mūdani. Vel dicitur p̄ncip̄ q̄si p̄marū capiens. Vñ p̄ncipes q̄si p̄mi duces ad aliquid. ps. P̄ncipes cōiuncti p̄fallentibus. Heñ. 23. P̄ncipes dei es apud nos. Ad potestatem autem ptinet iusticiam exercere. In quātum ergo aliqui demones inducunt aliquos ad rebelandum deo dicunt p̄ncipes. in quātum vero habēt potestatem puniēdi illos qui eis subyciuntur dicuntur potestates. Luc. 22. Dec est hora vestra et potestas tenebrarū rē. Sz cum ex ordinibus oibus ceciderint aliq̄ quare mentionez

facit ap[osto]lus de illis duob[us] ordinib[us] denotans demones. R[ati]o. In nobis ordinu[m] sunt tria. In q[ui]busda[m]. n. ipoz[us] ta[m] ordo ad de[um]: i. q[ui]busda[m] vo[unt] p[ro]p[ri]as: i. q[ui]busda[m] vo[unt] dei mini[steriu]m: i. in nobis. n. cherubin[us] & seraphin[us] & thronoz[us] ipoz[us] ta[m] co[n]uersio ad de[um]. Demones aut[em] auersi sunt a deo: & i[st]o eis no[n] p[otes]t ut hec no[ti]a. It[em] q[ui]da[m] no[ti]a importat ordinem ad ministeriu[m] dei: sicut angeli & arch[an]geli: & ista et no[ti]a non co[m]petit demonibus: nisi cu[m] adiuncto. s. sathane. Tertio et q[ui] virtutes & d[omi]nationes importat ordinem ad fructum dei: i[st]o eis no[n] p[otes]t ut hec no[ti]a: s[ed] t[ame]n ista duo q[ui] co[m]ia sunt bonis & malis. s. p[ro]p[ri]etates & potestates. Sunt g[er]o & potestates & magni: i[st]o habet magnu[m] exercitu[m] q[ui] que habem[us] p[ro]p[ri]e pugnare aduersus mundi rectores tenebrar[um] har[um]. s. peccatoru[m]. supra. s. Eratis. n. aliq[ui] tenebre r[ati]o. q[ui] q[ui] q[ui] e[st] tenebr[um] sum totu[m] e[st] de ordine istoz[us] & subiectu[m] eis. H[ui]us mali homines sunt eq[ui] diaboli egres[si]. g[er]o occidamus & equos possideamus Jo. i. Et tenebre eu[m] no[n] p[otes]t p[ro]p[ri]e d[omi]nari. C[on]t[ra] h[ui]us est astuti[us]: q[ui] d[omi]n[us] sp[irit]ualia neg[ati]ue. i. d[omi]n[us] sp[irit]uales neg[ati]ue emp[er]atice loquedo p[ro] q[ui] intelligit plenitudo neg[ati]ue. Dicit aut[em] sp[irit]ualia neg[ati]ue: q[ui] q[ui]to e[st] altior s[ed] n[on] n[on] q[ui] p[otes]t ut ad malu[m] e[st] peior & negor. U[bi] p[ro]p[ri]e dicit q[ui] h[ui]us malu[m] e[st] pessim[us] a[li]um. Et i[st]o dicit: sp[irit]ualia neg[ati]ue: q[ui] sp[irit]uales & neg[ati]ue simi[li]t[ud]i[n]e. Et dicit i[n] celestib[us] duplici de ca[usa]. Vel ut o[m]niat[ur] v[er]tute[m] & auantagiu[m] qua[m] tagit sup[er]audi nos: q[ui] nos i[n] terra: i[st]i at[er] i[n] alto. s. i[n] aere isto caliginoso: & i[st]o h[ui]us partem melio[re]m Luc. s. Volucres celi comederu[n]t illud. Ut dicit i[n] celestibus: q[ui] p[ro] celestib[us] e[st] ista pugna & hoc d[omi]n[us] aiare nos ad pugna[m].

Lectio III.

Ropterea accipite armaturam dei ut possitis resistere in die malo: & in o[mn]ibus perfecte stare State ergo succincti lumbos vestros in veritate: & induite lorice[m] iusticie & calciati pedes in p[re]parationem euangelij pacis. In omnibus sumentes scutum fidei i[n] quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguer[e]: & galeam salutis assumite: & gladium sp[irit]us quod e[st] verbum dei. C[on]tra supra exposuit ap[osto]lus q[ui] dicitu[m] e[st] d[omi]n[us] diabolus: h[ui]us mo[n]et nos de armatura sumenda. Et circa hoc fac[er]e duo. P[ri]mo p[ro]cludit ex p[re]missis armature necessitatem. Sec[un]do armoz[us] diuersitate[m] describit ibi. (State g[er]o r[ati]o.) Dicit g[er]o habet hostes malos nequissimos & potentes & p[ro]p[ri]e ardua pugnantes: q[ui] p[ro] celestib[us]: p[ro]pterea accipite armaturam dei. i. armemini sp[irit]ualib[us] armis. sc[ilicet] cor. io. Arma militie n[on] sunt carnalia: s[ed] potetia deo ad d[omi]n[us]tracionem munitio[n]u[m] r[ati]o. Et h[ui]us ut possitis resistere. p[ro]p[ri]e. s. Cui resistite fortes in fide r[ati]o. Jaco. 4. resistite diabolo & fugiet a vobis. Quato magis. n. ei cedif[er]e tato plus inseq[ui]t[ur]. C[on]tra In die malo. Et h[ui]us p[ro] mala q[ui] i[n] die fiu[n]t. supra. s. Redimetes t[em]p[us] q[ui]n dies mali su[n]t. Eccl[esi]as. 7. Die mala p[ro]caue r[ati]o. It[em] accipite no[n] solu[m] ad resistendu[m]: s[ed] et ad p[ro]ficiendu[m]. Et i[n] o[mn]ib[us] p[ro]fecti state. i. i[n] aduersis & p[ro]p[ri]e immobiliter state. Jac. i. Sitis p[ro]fecti i[n] nullo deficietes. De h[ui]us p[ro]p[ri]e. i. Perfecti sperate i[n] eam q[ui] offerit vobis g[ra]tias r[ati]o. s[ed] n[on] q[ui]d o[mn]es debet p[ro]f[er]re e[st]. R[ati]o. duplex e[st] p[ro]fectio. Una sufficietie quas h[ui]us h[ui]us. s[ed] q[ui] e[st] necessariu[m] ad salute[m] sicut illud. Diliges d[omi]n[us]m de[um] tuu[m] ex toto corde tuo. q. d. Ut nihil sit i[n] corde tuo q[ui]d sit d[omi]n[us]. Et h[ui]us e[st] de necessitate salutis. Jac. i. Ut sitis p[ro]f[er]ti i[n] integri i[n] nullo deficietes r[ati]o. Alia e[st] p[ro]fectio total[is] ab[un]dantie q[ui] e[st] p[ro]fectio patrie q[ui] e[st] p[ro]sumata gloria i[n] h[ui]us p[ro]p[ri]e p[ro]fectus total[is] i[n] hereat deo. Mat. 22. In resurrectione neq[ue] nubet neq[ue] nubent: s[ed] sunt sicut angeli dei i[n] celo. Et de hac loq[ui]t[ur] b[ea]t[us] ap[osto]lus p[ro]bil. 3. No[n] q[ui] ia[m] acceperis aut q[ui] ia[m] p[ro]fect[us] s[ed].

Et paulo post. Fratres ego no[n] arbitror me p[ro]p[ri]e d[omi]n[us]se. Alia est media. scilicet co[n]sily qua homo nititur se abstra here ab his & ire ad illas.

C[on]tra Deinde cu[m] dicit. (State g[er]o r[ati]o.) Describit diuersitate[m] armoz[us]. Est aut[em] triplex genus sp[irit]ualiu[m] armoz[us] ad similitudine[m] corporaliu[m]: quoz[us] q[ui]da[m] sunt filia indumeto ad tegedu[m]: q[ui]da[m] vo[unt] ad p[ro]tegedu[m]: & q[ui]da[m] ad impugnandu[m]. Indumeto at[er] tria sunt necessaria. P[ri]mo q[ui] cingat. Et q[ui] tu[m] ad hoc dicit. (State g[er]o succincti lumbos vestros r[ati]o.) s[ed] p[ro]p[ri]e iduit se homo q[ui] se cingat. Ap[osto]lus aut[em] accipit hec s[ed] ordinem armature sp[irit]ualis. In bello aut[em] sp[irit]uali p[ri]us e[st] necesse p[ro]p[ri]e t[em]p[er]e carnis restringere: sicut vicinus hostis e[st] p[ro]p[ri]e vincendus: hoc aut[em] fit p[ro]p[ri]e restrictione[m] lumboz[us] i[n] q[ui]bus viget luxuria q[ui]d fit p[ro]p[ri]e temperantia q[ui] gule & luxurie d[omi]n[us]t[ur] Luc. 12. Sint lumbi vestri p[ro]p[ri]e cincti r[ati]o. Job. 38. Accige sicut vir lumbos tuos r[ati]o. s[ed] i[n] veritate. i. i[n] rectitudine i[n]t[er]io[ri]s no[n] simulate. Alia s[ed] h[ui]us i[n] charitate. p[ro]p[ri]e cor. vltimo. Dia vestra i[n] charitate fiat. Sec[un]do monet vincere cupiditates reru[m]. Duplex aut[em] inuenit armatura d[omi]n[us] eas. s. iusticia & abrenunciatio reru[m] t[em]poraliu[m]. Et i[st]o p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e ut eas no[n] iniuste vsurpem[us] q[ui]d facit iusticia. Et i[st]o dicit. (Induite lorice[m] iusticie.) s. p[ro]p[ri]e qua[m] h[ui]us abstinere a rebus alienis. D[omi]n[us] aut[em] iusticia lorice[m]: q[ui] sicut lorice[m] tegit me[m]bra: ita iusticia virtutes o[mn]es. Sap. 5. Induet p[ro]p[ri]e thorace iusticia & accipiet p[ro]p[ri]e galea iudicii certu[m]. It[em] ut reru[m] t[em]poraliu[m] cura sup[er]fluam deponamus: q[ui] d[omi]n[us] his nimis itendim[us] no[n] habemus pedes paratos ad diuina negocia & mysteria annu[n]cianda. Et p[ro]p[ri]e hoc dicit. (Calciati pedes.) i. affectus dispositi i[n] p[re]paratione euangelij pacis. In signu[m] hui[us] misit ap[osto]los d[omi]n[us]. Marci. 6. Calciatos sandalys q[ui] habet subtus soleas p[ro]p[ri]e q[ui]d significat eleuatio mentis a terrenis & apti sunt superiores: p[ro]p[ri]e q[ui]d significat p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e ad diuina sapietia. Dicit at[er] pacis: q[ui] p[ro] euangelij pacis nobis annu[n]ciat. Mat. 10. In quacu[m]q[ue] domu[m] intraueritis dicite pacis huic domui. It[em] sc[ilicet] duo sunt arma ad p[ro]tegedu[m]. Duo aut[em] i[n] nobis sunt p[ro]p[ri]e g[er]o q[ui] sunt p[ro]p[ri]e vite. s. p[ro]p[ri]e i[n] quo e[st] cor: & caput i[n] q[ui] e[st] cereb[itu]m. P[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e aut[em] e[st] scutu[m]. Et i[st]o dicit. (In o[mn]ibus sumentes scutum fidei) q[ui] sicut scutu[m] supponit o[mn]ib[us] armis: ita fides o[mn]ibus aly[is] v[er]tutib[us]. Alia sunt. n. arma virtutuz[us] moralium. s. t[em]p[er]antie. i. succinctio lumboz[us]: & iusticie. i. induitio lorice[m]: s[ed] h[ui]us genus armoz[us]. s. scutu[m] e[st] virtutis theologice. s. fidei: q[ui] sicut p[ro]p[ri]e scutu[m] repellit tela: ita p[ro]p[ri]e fide o[mn]ia d[omi]n[us]t[ur] & habet victoria. Heb. ii. Sancti p[ro]p[ri]e fidem viceru[n]t regna. s[ed] p[ro]p[ri]e v[er]tutes morales vincim[us] p[ro]p[ri]e terrenas. Et i[st]o ait. (In q[ui] possitis o[mn]ia tela ignea nequissimi extinguer[e].) s. o[mn]ia boli: cui[us] tela su[n]t q[ui]da[m] i[n]fideos p[ro]p[ri]e angelos malos. Ignea sunt: q[ui] adu[er]s[us] p[ro]p[ri]e concupiscetys. ps. Supcecidit ignis r[ati]o. Dec aut[em] p[ro]p[ri]e fide[m] extingunt q[ui] tentationes p[ro]p[ri]e & t[ra]nsitorias extinguit p[ro]p[ri]e bona sp[irit]ualia eterna q[ui] p[ro]p[ri]e mittit sacra scriptura. U[bi] d[omi]n[us] Mat. 4. diabolo t[em]p[er]anti p[ro]p[ri]e bat & opponebat auctoritates sacre scripture. Et sic d[omi]n[us]be mus facere: si tentat de gula. s[ed] illud Deut. 8. No[n] i[n] solo pane viuit h[ui]us. Vel illud. No[n] e[st] regnum dei esca & potus. Ro. 14. Si de luxuria. No[n] mechaberis. Si d[omi]n[us] furto. No[n] furtu[m] facies: & sic de aly[is]. Dicit aut[em] scutu[m] fidei: q[ui] sicut p[ro]p[ri]e tegit totu[m] p[ro]p[ri]e: ita fides d[omi]n[us] e[st] i[n] p[ro]p[ri]e. Spes aut[em] d[omi]n[us] g[er]o lea: q[ui] sicut galea e[st] i[n] capite: ita caput virtutu[m] moralium est finis: & de h[ui]us e[st] spes. s. de fine. Et i[st]o d[omi]n[us]. Et galea salutis assumite. C[on]tra It[em] tertio su[n]t arma ad pugnandu[m]: q[ui] no[n] solum sufficit se defendere: s[ed] et aduersariu[m] ipugnare. Hoc aut[em] sicut fit p[ro]p[ri]e gladiu[m] corporaliter: ita p[ro]p[ri]e v[er]bu[m] dei: q[ui]d e[st] sp[irit]us sancti sp[irit]ualiter. Et p[ro]p[ri]e h[ui]us dicit. Et gladiu[m] sp[irit]us quod e[st] v[er]bu[m] dei. s. assumite. Heb. 4. Cui[us] e[st] fimo dei & efficac[us] & penetrabilior omni gladio ancipiti p[ro]p[ri]e vsq[ue] ad diuisionem aie & sp[irit]us r[ati]o. Et p[ro]p[ri]e d[omi]n[us] gladi[us] sp[irit]us: q[ui] no[n] penetrat vsq[ue] ad

Ad ephesios

spūs: nisi ducat a spūs sancto Mat. io. Nō. n. vos estis q lo-
gmini: s; spūs p̄ris v̄ri q loq̄ i vobis. Sic ḡ habemus ar-
ma qb̄ defendamur a carnalib̄ hostib̄. s. a gula & luxu-
ria qd̄ fit p̄ tēperatiā ibi. (State ḡ succincti lumbos ve-
stros &c.) Itē qb̄ vincamus cupiditates terrenas. s. ar-
ma iusticie: q̄ abstinere nos faciūt ab illicitis ibi. (Indu-
ti lozicā iusticie). Et puritatē affectus seu paupertatē que
nos retrahit ēt a licit̄ ibi. (Calciami pedes &c.) Itē habe-
mus arma qbus p̄tegatur ab errorib̄. s. arma fidei ibi.
(In oib̄ sumētes scutū fidei.) Et ēt ab hostib̄ generis
humani ibi. (Quo). s. scuto fidei possitis oīa tela negsi-
mi ignea extinguere. Itē habem̄ arma qb̄ i bonis spiri-
tualib̄ p̄firmamur. s. arma spei ibi. (Et galeā salutis as-
sumite). Galea ponit̄ in capite sicut spes in fine. Nūc at
caput virtutū moralium ē ipse finis de quo est spes. Unde
nihil ē aliud galeā salutis assumere q̄ spem de vltio fi-
ne habere. Itē habemus arma ad impugnādū ipsos de-
mones. s. gladiū spūs qd̄ est verbū dei qd̄ fit frequēt̄ i
sermonibus in quibus verbū dei penetrans corda pec-
catorum expellit congeriem peccatorū & demonū.

Lectio.

V.

R Er omnem orationē & obsecrationē
orantes omni tempore in spiritu & in
ipso vigilantes i omni instantia & obse-
cratione p omnibus sanctis & p me:
vt detur mihi sermo in apertione oris mei cū
fiducia notum facere mysterium euangelij p
quo legatione fungor in catena ista. ita vt in
ipso audeam put oportet me loqui. Traitez
& vos sciatis que circa me sunt quid agā: om-
nia vobis nota faciet tychicus charissim⁹ fra-
ter & fidelis minister in domino: quem misi
ad vos in hoc ipsum vt cognoscatis que circa
nos sunt & consolent̄ corda vestra. Pax fra-
tribus & charitas cū fide a deo patre nostro &
domino iesu christo. Gratia cū omnibus qui
diligūt dñs n̄s iesus xpm̄ i incorruptōe Amē.
Supra posuit aplūs q̄ dixerat de isidys & armaturis: h̄
exponit illud de p̄firmatiōe & p̄fortatiōe i potētia dei et
h̄ fit p̄ orationē dei sup̄ auxilio diuino. Facit aut̄ tria. p̄
mo monet eos ad orādūz p̄ seip̄s. Sc̄do p̄ alys. Tertio
p̄ ipsomet aplo. Circa p̄mū ponit septē ditiōes ora-
tiōis. Primo q̄ d̄z eē p̄fecta. Un̄ dicit. Oem̄ orōnez qd̄
fit cū i oibus recurrit q̄s ad orationē vel orat̄ p̄ oī bono.
Sc̄do q̄ sit humilis nō p̄sumptuosa. ps. Respexit i ora-
tionē humiliū &c. Qd̄ fit qñ hō non putat se exaudiri p̄
merita sua. s. p̄ misericordiā diuinā. Et iō dicit. Obsecra-
tionē: s; p̄ sacre rei acceptionē. Phil. 4. In oī oratiōe et
obsecratione cū gratia: p̄ actiōe petitiōes v̄re innotescāt
ap̄ deū. Tertio q̄ sit p̄tinua ibi. (Omni tpe.) p̄ thes. 5.
Sine intermissiōe orate: i oib̄ gratias agite. ps. Bñdicaz
dñm̄ in oī tpe. s. statuto. Quarto q̄ sit deuota: q̄ i spū. p̄
cor. 14. p̄fallā spū p̄fallā & mēte. i. nō vt vagus. Quinto
q̄ sit vigilās ibi. (Vigilātes.) p̄ pe. 4. Estote pudētes
& vigilate i oratiōib̄. Sexto q̄ sit instās ibi. (In oī instā-
tia.) Ro. 12. Oratiōi instātes &c. Septimo charitativa: vt
s. fiat p̄ oib̄ alys sanctis. i. Ti. 2. Obsecro eniz primum
oium fieri obsecrationes orationes postulatiōes gratia-
rum actiones pro omnibus hominibus &c.

Deinde vltimo p se. Et p me inqt. Ubi tria petit p se
que cuilibet p̄dicatozi sunt necessaria. s. q̄ os aperiat: &

ad p̄dicādū se p̄paret q̄tū i se ē: vt deē sibi grā. Et vt hec
tria sibi denē petit: vt orēz p se dicēs. Ut deē mihi sermo
i ap̄tione oris mei. Nō. n. potero loq̄: nisi qd̄ dederit mihi
dñs. dicebat ille balaā. Numeri. 22. Un̄ dñs Math. 10.
Nō. n. vos estis q loq̄mini: s; spūs &c. Un̄ dñs ibidē. Dabi-
tur. n. vobis i illa hora qd̄ loq̄mini. Doc aut̄ dictū p̄ p̄oit
hic aplūs vt deē igt̄ mihi sermo i ap̄tione oris mei. Col. vlt.
Orātes simul & p nobis vt deus apiat nobis hostiū ser-
monis. Et ad qd̄ paulē: R̄s̄idet: vt. s. possiz cū fiducia no-
tū facere euāgely mysteriū p̄ q̄ legatiōe fungor i catena.
Et h̄ ē z̄m̄ qd̄ petit: qz nō solū ē necessariūz p̄dicatozi vt
deē ei sermo i ap̄tione oris seu scia: s; vt sermonē sibi datū p̄-
dicet audacter & cū fiducia. Et hoc ē q̄ dicit. (Cum fidu-
cia &c.) Et sic p̄dicabāt apli de qb̄ Act. 4. Qz loqueban-
tur cū fiducia verbū dei. Lōmēdat aut̄ aplūs officiū p̄di-
catiōis ab excellētia & altitudine. Un̄ dicit. (Mysteriū
euāgely). Sc̄do ostēdit q̄ p ip̄o libēter sustinuit tribula-
tionē & ignominia. Un̄ dicit. (Pro quo legatiōe fungor i
catena). De his duobus simul Col. vlt. Ut deus aperiat
nobis hostiū sermonis ad loquēdū mysteriū xpi: p̄ qd̄ et
vinculus sum. Et qz dicit̄ Ecc. 1. 20. Ex ore fatui reproba-
tur parabola: nō. n. dicit eā tpe suo: iō aplūs nō solū petit
q̄ deē sibi sermo seu p̄dicādi sciētia: s; & grā loquēdi cū fi-
ducia: vt. s. nō desisteret ab incepto p̄ catenis qbus cate-
natus erat ab incepto & cōmissio sibi officio fiducialr̄ & fi-
deliter p̄sequēdo: s; tertio petit vt deē sibi ip̄is seu mo-
di p̄gruētia: qz tēpus loquēdi & tps tacēdi: vt dñs Ecc. 3.
Et iō dicit. Ut i ip̄o audeā put oz me loq̄ & certe in oib̄
modus & q̄litas facit gratū. Et h̄ idē petebat aplūs Col.
vltimo. Ut manifestē illud ita vt oz me loq̄: qz vt dñs p̄-
uerb. 15. Sermo oportūz optimus. (In fine aut̄ hui⁹
eplē aplūs statū suū ephesys manifestat cū dicit. (Ut at
vos sciat̄ &c.) Ubi p̄ facit qd̄ dictū ē. Sc̄do eos more so-
lito salutat ibi. (Pax fratrib̄ &c.) In p̄ma pte tria facit.
Primo ponit̄ status sui manifestatiōe ibi. (Ut autē vos
sciat̄ &c.) Sc̄do discipuli nūciātis multiplex cōmēdatiō
ibi. (Tychicus frater me⁹ charissim⁹ & fidelis &c.) Ter-
tio ostēdit finē p̄ quo eis manifestat statū suū: qz ē ip̄oz
solatio ibi. (Et solēt corda v̄ra.) Dicit ḡ vt aut̄ vos scia-
tis q̄ circa me sunt: qd̄ agā: oīa nota vob̄ faciet &c. Quasi
dicat aplūs. Pro mysterio euāgely p̄ q̄ catenat⁹ suz vo-
lo q̄ sciatis q̄ cathena & oēs tribulatiōes & oīa supplicia
q̄ i credito officio iserūf̄ nō me angūt: nec cor mutāt nec
puertūt iteriū: nec attingunt: s; certe sic ago de istis q̄
oīa circa me sunt nō itra. Et qz nō possuz ire ad annūciā-
dū vobis v̄tpote catenat⁹: oīa nota faciet vobis Tychi-
cus frater me⁹ charissim⁹ & fidelis minister in dño. Et
iō secure credatis ei de oib̄ Luc. 12. Quis putas ē fidelis
fr̄is & prudēs &c. Et iste certe ē talis quem misi ad vos i
hoc ipsum vt cognoscatis q̄ circa nos sunt. Et hec ē disci-
puli cōmēdatiō. Et ad qd̄: vt solēt corda vestra.

Deinde cū dicit. (Pax fratribus &c.) Ponit aplūs p̄sue-
tā salutationē. Et aduertēduz ē q̄ lz grā p̄cedat p̄ces et
charitatē mutuā hoium ad seinuicē & ad deū quo ad col-
lationē: qz nō ē pax ip̄ys dicit dñs: tñ quo ad executiōez
& grē & vitat̄ & charitat̄ p̄seruationē pax p̄cedit suo mō.
Et iō p̄ optat eis pacē ad seinuicē & charitatē ad deū dicēs
(Pax fr̄ib̄ & charitas cū fide). Et qz licz pax & charitas
multū faciāt ad grē p̄seruationē: tñ qz sp̄ supponūt ip̄az
grāz sine q̄ bēri nō p̄t: iō optat eis grām. Un̄ dicit. (B̄ra
vobis cū oib̄ q̄ diligūt dñm̄ n̄m̄ iesum xpm̄. Amen.)

Explicit mirabil' lectura gliosissimi doctor' scti Tho-
me de aquino ordinis predicatorum super epistola san-
ctissimi apostoli Pauli ad Ephesios.

Incipit deuotissima explanatio eiusdem angelici doctoris sancti Thome agnatis ordinis fratrum predicatorum super epistolam eiusdem sanctissimi apostoli Pauli ad philippenses.
Prologus.

Lux splendor quasi

lux splendor est. Prover. 4. In hac auctoritate describitur vita sanctorum ex tribus. Ex eorum artitudine ibi. (Semita): quia Math. 7. Arta est via etc. Job. 28. Semita ignota uita auit etc. Ex claritate ibi. (Lux splendor). Eph. 5. Eratis aliqui tenebre etc. Iusti. n. sunt lucentes et ideo eorum uita est lucida. Ex profectu: quia semper crescit. p. me. p. e. z. In eo crescat etc. Et hoc usque ad profectum dicitur. s. glorie. p. cor. 13. Luz uenerit quod profectum est euacuabit etc. E contrario malorum uita lata obscura tenebrosa et deficiens. Unum puerb. 4. subdit. uia ipiorum tenebrosa etc. Et Mat. 7. Lata porta et spaciofa uia que ducit ad perditionem etc. Ex his uerbis trahi potest materia huius epistolae. Erant. n. in christi recta semita tribulationes multas pro christo sustinentes. Ite illuminati pro fide. In fra. z. Inter quos lucetis etc. Ite proficiebant: ut per totam epistolam. Ite uenieter post epistolam ad ephesios in qua fit instructio que liter suada sit ecclesiastica unitas: hi proponunt in exemplum suade ecclesiastice unitatis que optime ea suauerunt.

CAPIT.

I.

Paulus et Timotheus serui iesu christi oibus sanctis in christo iesu que sunt philippis cum episcopis et diaconibus. Gratia uobis et pax a deo patre nostro et domino iesu christo. Gratias ago deo meo in omni memoria uestri semper in cunctis orationibus meis pro omnibus uobis in gaudio deprecationem faciens super communicatione uestra in euangelio christi a prima die usque nunc: confidens hoc ipsum qui cepit in uobis opus bonum: perficiet usque in diem christi iesu. Sicut est mihi iustus hoc sentire pro omnibus uobis: eo quod habeam uos in corde et in uinculis meis et in defensione et confirmacione euangelij socios gaudij mei omnes uos esse.

Diuiditur autem hec epistola in salutationem et epistolarem narrationem. Secunda ibi. (Gratias ago etc.) Circa primum tria faciunt. Quia primo describuntur persone salutates. Secundo persone salutate ibi. (Oibus sanctis etc.) Tertio bona optata ibi. (Gratia uobis etc.) Circa primum ponuntur persone salutates. Secundo eorum additio ibi. (Serui etc.) Circa primum ponitur persona principalis cum dicitur. (Paulus). Et interpretatur paulus quasi modicus. In quo notatur eius humilitas. Esa. 60. minimus erit in mille et paruus in gentem fortissimam. Secundo ibi. (Timotheus). Ponitur persona adiuncta: quia fuerat eorum predicator. infra. z. Neminem. n. habeo tam unanimem que sincera affectione pro uobis sollicitus sit.

Deinde cum dicitur. (Serui etc.) ponitur additio eorum. scilicet corinthios. 4. Non enim nosmetipsos predicamus: sed iesum christum dominum nostrum: nos autem seruos uestrorum pro iesu etc. Sed contra Jo. 15. Iam non dicam uos uiuos etc. Ratione duplex est huius. Huius dupliciter timore. Timor enim. n. pene causat mala fuiturum: et de hac intelligitur dictum illud promissum Jo. 15. Timor uero castus causat fuiturum reuerentie: et de hac loquitur apostolus hic. Personae salutates sunt omnes de ecclesia philippensi. i. minores.

res. Unum dicit. (Oibus sanctis que sunt philippis): que est ciuitas quam philippus edificauit. Et dicit sanctis: et hoc pro baptismus Ro. 6. Quicumque baptizati sumus in christo in ipsius morte baptizati sumus etc. Maiores autem tangit dicens. (Cum episcopis etc.) Questio est quare minores proponit maioribus: quia prius est populus quam prelatus. Ezech. 34. Nonne greges pascentur a pastoribus: Breues. n. pascedi sunt a pastoribus non e contrario. Ite cur intermittit presbyteros. Respondeo. dicendum est quod comprehendunt cum episcopis: quia in una ciuitate non sunt plures episcopi. Unum dicens in plurali dat intelligere et presbyteros. Et tamen est alius ordo quod ex ipso euangelio hoc legitur quod post designationem duodecim apostolorum quorum personas gerunt episcopi designauit septuaginta duos discipulos quorum locum sacerdotes tenent. Dionysius et distinguit episcopos et sacerdotes: sed in principio licet ordines fuerint distincti: non tamen nota ordinum.

Deinde ponit bona optata ibi. (Gratia etc.) Et sunt duo que includunt omnia. Primum est gratia dei remittens peccata. Eph. 2. Gratia saluati estis etc. Ultimum est pax hominibus. ps. Qui posuit fines tuos pacem etc. Et pro his optat bona media et haec a deo pre. Jac. 1. Omne datum optimum: et omne donum profectum est descendens a patre luminum etc. Ite pro meritum humilitatis christi. Et ideo addit. Et domino iesu christo. Jo. 1. Gratia et ueritas pro iesum christum facta est. Ephe. 2. Ipse enim est pax nostra etc.

Consequenter ponit epistolarem narrationem. Et circa hoc duo facit. Primo quia agit gratias de preteritis. Secundo horat ad profectum in futurum ibi. (Scire autem uos uolo etc.) Circa primum primo mittit gratiarum actionem pro eis. Secundo manum eius ibi. (Super coicationem etc.) Gratias autem agit adiuncto gaudio et deprecatione. Et ideo hec tria tangens dicit. (Gratias deo nostro). Gratias agere est recognoscere gratias sibi factas. p. me. thes. ultimo. In oibus gratias agite etc. In omni memoria: quia in eis nihil occurrit apostolo quod non esset dignum gratiarum actione. Et hoc est ualde magni. pro. 10. Memoria iusti cum laudibus etc. Pro omnibus. Esa. 60. Populus autem tuus omnes iusti in perpetuum etc. Agit gratias pro eorum bono: orationem et deprecationem pro custodia totum tamen pro gaudio. i. Reg. 12. Absit autem a me peccatum in domino ut cessarem orare pro uobis.

Deinde cum dicitur. (Super coicationem etc.) Tangit de materia trium predictorum. Et primo ponit materias gratiarum actionis. Secundo gaudij de futuris ibi. (Confidens etc.) Tertio deprecationis ibi. (Testis etc.) Dicit gratias. Super communicatione. s. qua communicastis doctrine euangelij credendo et opere implendo. Nec est enim uia coicatio deb. ultimo. Beneficentiae autem et comuniois nolite obliuisci etc. A prima die etc. Ecc. 1. 27. Domo sanctus in sapientia manet sicut sol etc. Et hoc ipsum confidens de uobis gaudeo: quia cepit etc. Jere. 17. Maledictus homo qui confidit in homine: et ponit carnem brachium suum. Benedictus uir qui confidit in domino et erit dominus fiducia eius: et hoc in uirtute dei. Et ideo dicit. (Leuit. etc.) Jo. 15. Sine me nihil potestis facere. Non est pelagianos qui dicunt principium boni operis esse ex nobis: sed consumationem ex deo. Sed hoc non est uerum: quia principium boni operis in nobis est cogitare de bono: et hoc ipse est a deo. scilicet cor. 3. Non quod sufficientes sumus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis etc. In die christi iesu qui remunerabit singulos. scilicet 2. ultimo. In reliquo reposita est mihi corona iusticie quam reddet mihi dominus etc. p. me. cor. 1. Cor. firmabit uos usque in finem sine crimine etc. Ratione gaudij ponit cum dicitur. (Sicut est mihi etc.) quia. i. iustum est: quia congaudetis mihi de bonis meis. Eo quod habeam uos etc. Quasi dicat. habeo de uobis hanc conscientiam tales uos esse: ideo gaudeo. ut. s. gaudeatis de his de quibus et ego: quod est in uinculis meis: quia tunc pro christo fuit ligatus de quo gaudebat